

Lähtettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Nurmijärven kunta
PL 37, 01901 Nurmijärvi
kunta@nurmijarvi.fi

Lausunto Nurmijärven kirkonkylän osayleiskaavaehdotuksesta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 3587 jäsentä loppuvuonna 2020) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Tringa ry kiittää Nurmijärven kuntaa lausuntopyynnöstä. Yhdistys on perehtynyt nähtävillä olleeseen kaavaehdotukseen ja muuhun valmisteluaineistoon ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Yleiskaavan tarkoituksena on MRL 35 §:n mukaisesti yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Kirkonkylän osayleiskaavan tarkoitus on kehittää Nurmijärven hallinnollista keskusta alueen maankäytöllisiä suuntaviivoja ratkaisemalla, ja valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista osayleiskaavan osalta korostuvat kaavaselostuksen mukaan mm. hyviin yhteyksiin ja olemassa oleviin verkostoihin perustuva aluerakenne, riittävien edellytysten luominen elinkeinotoiminnalle sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilyttäminen. Nurmijärven kunnan strategiaa noudattaen lähtökohdat ovat pääosin kestävän kehityksen mukaisia, mutta luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen tuntuu paikoitellen jääneen muiden tavoitteiden varjoon.

Nurmijärven maakunnallisesti tärkeä lintualue

Maakunnallisesti tärkeät lintualueet (MAALI) ovat alueita, joilla on Tringan selvitystyön perusteella arvioitu olevan vähintään maakunnallista merkitystä Uudenmaan linnustolle, ja jotka ovat vähintään maakunnallisesti arvokkaita pesimälinnuston tai muutolla levähtävän linnuston kannalta (Ellermaa 2010). MAALI-alueiden kartoittamisen tarkoituksena on osoittaa linnustolle tärkeät alueet, jotta ne voidaan ottaa kaavoitusta ja muuta maankäyttöä koskevassa päätöksenteossa huomioon. Uudenmaan maakunnallisesti tärkeät lintujen

muutonaikaiset kerääntymisalueet on esitelty Tringan vuoden 2018 julkaisemassa raportissa (Aintila & Ellermaa 2018).

Nurmijärven MAALI-alue (aluekoodi 211187) on Nurmijärven keskustan eteläpuolella sijaitseva peltoalue, viljelymaaksi raivattu ja laskettu järvi, jota pidetään kuivana pumppaamalla. Alue on maakunnallisesti tärkeä levähdys- ja kerääntymisalue erityisesti kahlaajille ja puolisuikeltajasorsille. Havainnointiaineistosta erottuvat erityisesti alueen kriteerilajien naurulokkien (vaarantunut, VU) ja valkoviklojen korkeat kerääntymät: 2010-luvun parhaina vuosina peltoalueella on levähtänyt useita tuhansia naurulokkeja (max. 3100) ja kymmeniä valkovikloja (max. 106). Tämän lisäksi alueella levähtää keväisin merkittäviä määriä muita kahlaajia, kuten äärimmäisen uhanalaisia (CR) suokukkoja (Lehikoinen ym. 2019), mustavikloja sekä taivaanvuohia, ja syyspuolella Nurmijärvi kerää runsaasti useita muuttavia hanhilajeja. Valko- ja mustaviklo ovat viime vuosina taantuneita, silmälläpidettäviä (NT) lajeja, joiden kannankehitys on edelleen negatiivinen.

Naurulokki on Uudenmaan lintukosteikoilla tärkeä avainlaji muodostamiensa yhdyskuntien vuoksi. Yhdyskunnat puolustavat pesiään saalistajia vastaan ärhäkästi, ja tarjoavat samalla suojaa lukuisille vesilinnuille, kuten erittäin uhanalaiselle (EN) tukkasotkalle ja äärimmäisen uhanalaiselle punasotkalle (Lehikoinen ym. 2019). Tämä suojavaikutus tulee muun ohella ottaa huomioon lajin tärkeiden levähdys- ja kerääntymisalueiden kaavoituksessa, ja on huolehdittava siitä, ettei näiden alueiden lintuarvoja heikennetä.

Kaavaehdotuksessa MAALI-alue on merkitty maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (kaavamerkintä MA-1), ja kaavamääräyksissä mahdollistetaan maataloutta palveleva rakentaminen alueelle. Pidämme erityisen tärkeänä ehdotettua täsmäntävää kaavamääräystä, jonka mukaan rakentaminen tulee sijoittaa siten, että peltoalueet säilyvät avoimina. MAALI-alueen linnustoarvojen turvaamiseksi ehdotamme kahta täsmennystä alueen kaavamerkintöihin:

- 1) Alueella on erityistä merkitystä maiseman kannalta *sekä lintujen muutonaikaisena levähdys- ja kerääntymisalueena*.
- 2) Vähintään keskeisimmät osat peltoalueesta tulee rajata sl-merkinnällä luonnonsuojelullisesti erityisen arvokkaana alueena. Tällä merkinnällä osoitettaisiin maakunnallisesti tärkeä lintujen muutonaikainen kerääntymisalue ja veloitettaisiin vahvemmin siihen, että alueen kriteerilajien levähdysedellytyksiä alueella ei saa vaarantaa, ja että alueen luonne tärkeänä levähdysalueena turvataan LSL 39.1 §:n nojalla. Toissijaisesti esitämme, että kyseiset alueet merkitään yleiskaavaan luo-merkinnällä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina.

Yleiskaavan MRL 42 §:n mukaisten oikeusvaikutusten ja sen asemakaavatason suunnittelua ohjaavan luonteen vuoksi pidämme tarpeellisena antaa MAALI-alueen riittäväksi suojelemiseksi edellä kuvatun kaltaiset määräykset asemakaavatason sijasta laajemmalla yleiskaavatasolla MRL 41.2 §:n mukaisesti.

Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet

Kannatamme osayleiskaavassa esitettyjä suojelualuevarauksia, mutta katsomme, että kaavakartassa maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (M-merkintä) tulisi etenkin arvokkaiden metsäkohteiden osalta supistaa. Tällaisia kohteita ovat kaavaehdotuksen liitekartoissa liitteessä 8 mainitut vanhan metsän alueet ja kasvillisuudeltaan arvokkaat alueet sekä liitteen 9 liito-orava-alueet ja yhteydet riittävine suojavaikutuksineen.

Kyseiset kohteet (jotka on nyt pääosin merkitty sl-merkinnällä) tulisi ensisijaisesti rajata maa- ja metsätalouskäytön ulkopuolelle, koska nykyinen merkintä mahdollistaa puiden kaatamisen ilman lupaa MRL 128 §:n mukaisesti, käytännössä rajaa arvokkaat metsäalueet toimenpiderajoituksen ulkopuolelle ja tekee valvonnasta haastavaa. Vähintäänkin M-merkintä on tällaisilta alueilta syytä muuttaa MY-merkinnäksi eli maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Osayleiskaavassa tulee edelleen asettaa MY-merkinnän lisäksi arvokkaille metsäkohteille MRL 128 §:ssä tarkoitettu toimenpiderajoitus valvonnan helpottamiseksi sekä annettava sitovat suojelumääräykset suoraan MY-merkinnän alla siten, että alueiden luontoarvojen säilyminen turvataan.

Varsinaisia linnustoselvityksiä osayleiskaavaa varten ei ole keskusta-alueen ulkopuolisella suunnittelualueella tehty. Edellä kuvatut arvokkaat metsäkohteet ovat sopivaa elinympäristöä monelle Uudellamaalla tai koko Suomessa taantuneille metsälajeille, kuten hömötiäiselle (EN), pyylle (VU), varpuspöllölle (VU), valkoselkätikalle (VU) (Lehikoinen ym. 2019) ja muille tikkalinnuille. Metsälinnuston kantojen voimakkaan taantumisen vuoksi on tärkeää, että metsälajeille sopivia elinympäristöjä ja niiden välisiä ekologisia yhteyksiä pyritään kaavamääräyksiin suojelemaan myös varsinaisten suojelualueiden ulkopuolella. Katsomme myös, että arvokkaiksi tunnistetuissa metsäkohteissa linnustoselvitykset olisi hyvä mahdollisuuksien mukaan suorittaa jo yleiskaavavaiheessa, jotta linnustoarvojen mahdollisia vaikutuksia kaavamääräyksiin voidaan arvioida ennen asemakaavatasoa.

Johtopäätökset

Kiitämme saatavilla ollutta kattavaa valmisteluaineistoa sekä seikkaperäistä kaavamateriaalia ja suunnitteluteemojen systemaattista esittämistä. Kaavaehdotuksessa on paljon kannatettavia ratkaisuja, joiden lisäksi esitämme edellä mainitsemiamme toimenpiteitä ja muokkauksia Nurmijärven kirkonkylän alueen luontoarvojen sekä maakunnallisesti tärkeän lintualueen turvaamiseksi sekä linnuston, luonnon monimuotoisuuden, ekologisten yhteyksien että näiden alueiden virkistysarvon näkökulmasta.

Helsingissä 11.10.2021

Aleksi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet:

Aintila, A. – Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät lintujen muutonaikaiset kerääntymisalueet Uudellamaalla. Tringa 1/2018.

Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät lintualueet ja niiden tunnistaminen ja niiden tunnistaminen Uudellamaalla. Tringa 4/2010–1/2011.

Lehikoinen, A. – Jukarainen, A. – Mikkola-Roos, M. – Below, A. – Lehtiniemi, T. – Pessa, J. – Rajasärkkä, A. – Rintala, J. – Rusanen, P. – Sirkkiä, P. – Tiainen, J. – Valkama, J., Linnut. Teoksessa Suomen lajien uhanalaisuus: Punainen kirja 2019 (toim. Hyvärinen ym.)